

POSTANOWIENIE

6 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 6 czerwca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa D. S.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 3 listopada 2022 r., V ACa 1500/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 3 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie (I) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 19 listopada 2018 r., oddalający powództwo D. S. przeciwko Bank S.A. z siedzibą w W. o zapłatę, w ten sposób, że zasądził od pozwanego na powoda kwotę 74.708,22 zł wraz z bliżej oznaczonymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz zastrzegł na rzecz pozwanego prawo zatrzymania tej kwoty do czasu zaoferowania przez powoda zwrotu świadczenia uzyskanego na podstawie umowy kredytu do wysokości tego

świadczenia nie mniejszej niż świadczenie podlegające zatrzymaniu i obciążyć stronę pozwaną całością kosztów procesu, oraz orzekł (II) o kosztach postępowania apelacyjnego i postępowania wywołanego pierwszą skargą kasacyjną.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana, zaskarżając go w całości. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Podał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, które sprowadzają się do następujących pytań:

a) czy sytuacja, w której (a) wysokość zobowiązania kredytowego jest ściśle określona w treści umowy kredytu w walucie obcej (art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego), (b) wysokość ta była znana kredytobiorcy w chwili podpisywania umowy, (c) realizacja świadczeń stron w ramach wykonania zobowiązania może mieć miejsce w tej walucie obcej lub innej (w tym krajowej) i (d) zgodnie z żądaniem kredytobiorcy świadczenie zostanie zrealizowane w tej innej walucie (krajowej), wpisuje się w przesłanki instytucji waloryzacji zobowiązania kredytowego albo świadczeń stron takiego zobowiązania w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. lub mechanizm indeksacji?

b) czy umowa kredytu walutowego, w której strony uzgodniły kwotę kredytu we frankach szwajcarskich i w której przewidziano wypłacenie w złotych kwoty kredytu określonej w walucie obcej, oraz w której wskazano, że spłata kredytu może nastąpić w złotych, może być uznana za nieważną i naruszającą art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego w związku z art. 353¹ k.c. z tego powodu, że brak jest zgodności pomiędzy walutą kredytu, a walutą wypłaconą rzeczywiście klientowi oraz rzeczywiście przez klienta spłacaną?

c) czy uznanie klauzul przeliczeniowych (postanowień odsyłających do tabeli kursowych banku) w umowie kredytu w walucie obcej (względnie innych elementów umowy) za niezgodne z prawem (tj. nieważne bądź bezskuteczne) może prowadzić do bezwzględnej nieważności umowy, pomimo tego, że w stosunkach z konsumentami pierwszeństwo powinna mieć sankcja bezskuteczności zawieszona?

d) czy w przypadku przyjęcia istnienia luki w umowie kredytu, luka ta może być wypełniona poprzez zastosowanie kursu średniego NBP na podstawie art. 358 § 1 i 2 k.c. lub art. 32 w zw. z art. 24 ustawy o NBP; co pozwalałoby na utrzymanie umowy kredytu w myśl art. 385' § 2 k.c. oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG, które postulują takie rozwiązanie, jeśli tylko jest to obiektywnie możliwe.

3. Powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

6. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. postanowienia SN z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13 oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Chodzi przy tym

wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. postanowienia SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

7. Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, i z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II PSK 193/21 oraz z 20 stycznia 2022 r., I CSK 790/21).

8. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej mimo obszerności wywodów nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

9. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że skarżący nieprawidłowo formułuje przesłanki kasacyjne. Powołuje bowiem jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisy art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., a następnie podnosi, że występuje „w sprawie występują istotne zagadnienia prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, które to istotne zagadnienia prawne oraz wątpliwości sprowadzają się do następujących pytań”. Tym samym łączy w zakresie poszczególnych podnoszonych kwestii (okoliczności) „istotne zagadnienie prawne” i „potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości”; wspólnie je również uzasadnia. Tymczasem, jak wyżej wyjaśniono, są to różne przyczyny (przesłanki) kasacyjne i w ich zakresie obowiązują różne wymogi odnośnie ich konkretyzowania i uzasadniania.

10. Pierwsze z podniesionych przez skarżącego zagadnień dotyczy tego, czy do umowy kredytu w walucie obcej można odnosić przesłanki waloryzacji określone w art. 358¹ k.c. Zagadnienie to odrywa się jednak od okoliczności sprawy i ustaleń poczynionych przez Sąd Apelacyjny, opiera się bowiem na założeniu, że *in casu* zawarta przez strony umowa była umową kredytu w walucie obcej. Tymczasem zgodnie ze wspomnianymi ustaleniami sądu drugiej instancji, strony zawarły umowę kredytu w walucie polskiej, denominowanego w CHF.

11. Podniesione przez skarżącego wątpliwości wykładnicze koncentrują się wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. Należy zauważyć, że kwestie te były przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyroki Sądu Najwyższego: z 10 maja 2022 r. II CSKP 285/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22; 13 maja 2022 r. II CSKP 405/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 1052/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22). Warto przy tym zwrócić uwagę, że – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 1 lutego 2023 r., I CSK 6246/22, również walutowy charakter umowy nie wyklucza możliwości zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych. Przepis art. 385¹ § 1 KC znajduje zastosowanie do oceny postanowień wszystkich umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem oraz niektórych umów zawieranych w obrocie

obustronnie profesjonalnym (art. 805 § 4 KC). Nawet zatem udzielenie kredytu w walucie obcej nie wyklucza zastosowania do oceny takiej umowy art. 385¹ KC.

12. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką Dyrektywa Rady 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. W świetle powyższego nie przekonuje argumentacja skarżącego o potrzebie oceny, czy podstawą uznania umowy za nieważną może być art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego w zw. z art. 353¹ k.c., jak przyjął Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie. Zajęcie stanowiska w tej kwestii nie wpłynęłoby bowiem na zasadniczą ocenę treści rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego, który zresztą w kwestii sankcji w związku z określonymi klauzulami umownymi również dopuszcza ocenę postanowień umowy pod kątem ich abuzywności i posłużenie się podwójną argumentacją.

13. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się konsekwentnie, że niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r. II CSKP 550/22; postanowienia Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 5615/22 oraz z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22).

14. Potwierdza to Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której stwierdzono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

15. W związku z powyższym przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne nie mają waloru nowości, zatem ich wyjaśnianie nie przyczyni się do rozwoju prawa. Pozwany nie przedstawił także dostatecznych argumentów dla przyjęcia, że obecna linia orzecnicza powinna ulec zmianie. Wobec powyższego nie można przyjąć, że wskazane przez skarżącego kwestie stanowią istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ani też że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa wymienionych przez skarżącego (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Należy wskazać, że do takich samych wniosków doszedł Sąd Najwyższy w postanowieniu z 13 marca 2024 r., I CSK 3431/23, rozpatrując te same zagadnienia prawne, jakie zgłasza skarżący w niniejszej sprawie.

16. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

17. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

18. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[a!]

